

*Somfalvi Edit:*¹

„Én a szomjazónak adok az élet vizének forrásából ingyen.” (Jel 21,6c) – Bibliai történetek – kortyok az élet vizének áldott forrásából²

**„To the thirsty I will give freely from the spring of the water of life.”
Rev 21,6c –the spring of the water of life.**

This paper has at its base a metaphore, the spring of the water of life, taken from the book of Revelations, and the Bible story should be taken as a sip from this water. The grown up person, who might be a parent, a pastor or a teacher and who is in contact with a young child should be the chalice that gives that sip of water of life from the spring. He meets the child in need and he is keen and ready to counsel and help him/her. The helping tool is the Bible story which will „work” as a glass, chalice, goblet, mug, jar or cup of water from the spring of the water of life. The main points of this contexture are: Who is the grown up – the chalice? Who is, how old is the thirsty child? How does he behave and how does he think, how does he understand and how does he beleive? Touching briefly these subjects, we arrive to the conclusion that Bible stories must be told, because there are unnumbered thirsty children, and those who will get and give that water, will refresh themself as well.

Keywords: Bible stories, storytelling, counseling, children in need, spring of water of life

Jézus Krisztus ígérete sokaknak jelentett már bátorítást, megerősítést, reményt és megnyugvást, amikor elfáradtak, kimerültek, az önfeladás határára kerültek, amikor kiszikadt lelkük és szellemük, amikor elfogyott minden „tartalék”. A víz életető erő, az élet vize pedig egyszerre konkrét és szimbolikus, gondolhatunk itt egy hegyi forrásra vagy Urunk személyére, hiszen ő magát útnak, igazságnak és életnek jelentette ki. Az élet vize tehát az ember életének és örök életének a biztosítóka, így tudják ezt az ősi írások és a mesék is.

Sokan sokféleképpen értelmezték a bibliai történeteket is. Teológusok vitatják a történetek korát, keletkezési körülményeit, helyét, idejét, szerzőjét. Történészek firtatják

---

¹ Egyetemi adjunktus, Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár, edit.somfalvi@gmail.com

² Hézser Gábornak, aki többször is odavezetett már az élet vizéhez, és ott örömmel ittunk belőle.

történelmi hátterüket és hitelüket, irodalmárok, nyelvészek elemzik a történetek műfaji sajátosságait, nyelvi fordulatait, szókincsét, hatásukat az irodalom különböző területeire. Újabban a mesékkal hasonlítják össze őket, sok közös vonást fedezve fel közöttük, és nagyszerű lehetőséget találnak ebben arra, hogy rávilágítsanak, miben különlegesek és egészen mások a bibliai történetek. Vizsgálják a bibliai történetek hatását az emberi lélek fejlődésére, bibliadrámában és más csoportos foglalkozások által lesznek az ősi történetek maiak és átalakító erejűek.

Mi a bibliai történetek egy különleges aspektusát mutatjuk fel, azt a bennük rejlő erőt, hogy ők az a korty víz, amire minden kimerült, legyengült, irányt vesztett embernek szüksége van. Hosszú lenne azonban kifejteni, hogyan hat minden korosztályra, akár ugyanaz a bibliai történet, ezért most csak egy korosztályt emelünk ki, a kiskamaszét, aki elmúlt tíz, de legfeljebb tizenkét éves. A bibliai történetek pedig, amelyek Istenről, az ő Fiáról és az ő népéről szólnak, azok a „hív és igaz” történetek, amelyeknek átadói mi lehetünk, lekipásztorok, vallástanárok, szülők. Történetmondók. Mi van nálunk? Kicsi csésze? Bögre? Csupor? Szilke? Kristály vagy üveg, esetleg műanyagpohár, vagy éppen ón vagy ezüstkupa? Amit be tudtunk szerezni eddig, mert az ivóserleg – mi magunk vagyunk. Lehet, hogy csak a két üres kezünk van, amit belemeríthetünk az élet vizébe, hogy adhasuk a kortyot, és a szomjazó olthassa a szomját. Nem baj, a fő, hogy a szomjazót itatni, a gyermeket élni segíteni akarjuk – a bibliai történetekkel.

A felnőtt sokszor kerülhet élete és munkája során olyan helyzetbe, ahol kínosan eszköztelennek érzi magát abban, hogy hogyan segítsen azon, aki éppen hozzá fordult, de talán egyik sem olyan kínos, mint amikor kisgyermekkel szemben éli meg ezt. Lehet azért, mert a helyzet szembesít azzal a belső elvárással, hogy a legkiszolgáltatottabbak és leggyengébbek gondjain a felnőtteknek „magától értetődően” tudniuk kellene segíteni. Akkor is, ha a gyermekek meg sem tudják pontosan fogalmazni, mi a baj. Mi a megoldás, ha a segítséget kérő még nincs tíz éves, vagy éppen iskolába sem jár, de fájdalma éppen olyan erős, gondja éppen olyan nagy, mint a felnőtteké. Azoké, akik nem is nagyon értik, hogy egy gyermek mitől szoronghat, félhet, mitől indultos és elégedetlen, amikor „mindene megvan, mert mi mindent megadunk neki, és vallásórára is jár.”

Hogyan találjuk meg az ivóserlegünket, vagy tanuljuk meg begörcsíteni a két markunkat, hogy inni tudjunk adni? A bibliai történetek, élet vizeként, már készen várnak.

1. Az első lépés, hogy felfedezzük és világosságra hozzuk magunkban a történetmondót. Nem a történetolvasót, nem a történetet cd-n vagy animációs filmen, vagy éppen széles vásznon bemutatót, hanem az elbeszélőt, aki fejből, szívből, emlékezetből mondja a történetet. Őt kell munkára fogni, hiszen a jól megválasztott történet elmondása minden magyarázat nélkül gyógyít, miközben létrejön a gyermekpszichológiában olyan fontosnak

ítélt winnicotti „köztes tér” vagy „potenciális tér”,³ ahol hitem szerint a Vigasztaló, a Szentlélek megnyilvánulhat és gyógyíthat. Bár Bruno Bettelheim pszichológus a meséről írta, a bibliai történet elmondásával kapcsolatban is igaz, hogy „Ha valaki szolgáló módon ragaszkodik egy mese nyomtatott formájához, jelentősen csökkenti a mese értékét. A mesemondásnak ahhoz, hogy hatékony legyen, a gyermek és a felnőtt közötti interperszonális eseménynek kell lennie, amelyet a két résztvevő alakít.”⁴ Közös utazásnak egy különleges világba, ahol együtt élhetünk át sok csodát, izgalmat, örömeket és félelmeket.⁵ Segítő szándékunk így lesz igazán hiteles és hatásos, mert úgy van az, hogy „nagy részt a mesélőnek a mesével kapcsolatos érzelmeitől függ, hogy a mese elmegy a gyermek füle mellett vagy lelkes fogadtatásra talál.”⁶

2. A második lépés eldönteni, kihez beszél, milyen korosztálynak mondja el a történeteket az elbeszélésre kész felnőtt? Mert hozzájuk kell szabni az elbeszélő stílust és az elbeszélés hosszát. Ez az írás a legkisebbektől a 10-12 éves korosztályig gondolja maga elé a hallgatóságát és hozzájuk alkalmazkodva vizsgálja meg, hogy hogyan is kell felkészülnie az elbeszélőnek.

Mivel az gyermek én-tudata a szociális környezet változásaira adott válaszként állandóan változik és fejlődik, a felnőtt dolga tudatosan teremteni meg azt a szociális környezetet, amelyben egészséges gyermek egészséges felnőtté fejlődhet. A gyermeket a világból (leegyszerűsítve) kétféle információ éri:

- az egyik annak tudatosulása, hogy kompetensen nyilvánul meg abban a körülményben, amiben éppen van,

- a másik pedig, hogy egyáltalán nem ért hozzá. Az utóbbiból származik a krízisélmény, amely talán még erősebb motiváló erővel bír a fejlődés szempontjából, mint a kompetencia-élmény. Ennek köszönhető, hogy a pszichológia az egyén fejlődését a megoldott vagy meg nem oldott krízistől teszi függővé, és nevezi fejlett vagy megrekedt személyiségnek, illetve elismeri, hogy az egyszer már jól megoldott feladat után kialakuló én-minőség (erény) mindig a személyiség része marad. Közelítsük először tehát meg a hallgatóságot a fejlődési szakaszok mentén.

Kettőtől hat éves korig a gyermekek

„a világot a maguk számára szimbólumok, vagyis képzeleti képek, szavak és gesztusok segítségével képesek leképezni. A tárgyaknak és az eseményeknek már nem kell jelen lenniük, hogy gondolni lehessen rájuk, de a gyerekek gyakran nem képesek

---

³ D. W. WINNICOTT: *Játszás és valóság*. Budapest, Animula, 1999. 103.: „Az anya és csecsemője, a gyermek és családja, az egyén és az őt körülvevő társadalom vagy világ közötti potenciális tér a bizalomhoz vezető élményektől függ. Úgy tekinthetünk rá, mint az egyén számára szent helyre, amelyben az megtapasztalja a kreatív életet.”

⁴ Bruno BETTELHEIM: *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Szombathely, Corvina, 2004, 155.

⁵ BIMBÓ Zoltánné: *Tükröződő Holdmesék*. Eger, Ignác Könyvkiadó, 2003. 16. és BETTELHEIM, i. m. 160.

⁶ Uo., 160.

saját nézőpontjukat másokétól megkülönböztetni, könnyen áldozatául esnek a felszíni látszatnak, és sokszor összekeverik az oksági viszonyokat.”⁷

Hat éves kor után, egészen tizenkét éves korig a gyermekek mentális műveletek elvégzésére válnak képessé, amelyek tulajdonképpen egy logikai rendszerbe illeszkedő, belsővé tett cselekvések. A műveleti gondolkodás lehetővé teszi, hogy a gyermekek tárgyakat és cselekvéseket fejben összerakjanak, szétválasszanak, sorba rendezzenek és átalkítsanak.⁸ Ez a munka a gyermekek tudatában még mindig képalkotással történik meg. A kutatók számára egyelőre kérdés az, hogy hány éves kortól tudják a gyermekek megkülönböztetni azt, hogy a képek, amiket létrehoznak, külsők vagy belsők, pl. hogy tévénézés közben egy ablakon át a valóságot vagy egy kitalált világot látnak-e.⁹ A megszerzett tapasztalatot a lassan kialakuló emlékezet őrzi meg, és kb. három éves kor az, amelytől számolhatunk vele.

A három fontos emlékezeti stratégia, amelynek a fejlődését intenzíven tanulmányozták, az ismételtetés, a szervezés és a kidolgozás (elaboráció).¹⁰ Az első kettő mikéntje nyilvánvaló, a harmadik stratégia, a **kidolgozás (elaboráció)** olyan folyamat, amelynek révén a gyermekek két-három megjegyzendő dolog között kapcsolatot alakítanak ki vagy azonosítanak be.¹¹

A gyermek kognitív fejlődésével párhuzamosan zajlik lelki-spirituális fejlődése, amelynek a közösség számára is érzékelhető oldala a vallásos fejlődése. E szakaszokat is sorra vesszük azzal a megjegyzéssel, hogy „a személyiség minden életkorban megbonthatatlan egész”.¹² Megközelítési módunkban elsősorban C. G. Jung Én-pszichológiáját (Jung, 1976), illetve E. Neumann Én-lépcsőit vesszük figyelembe. Jung szerint az Én (Selbst = Ösváló) minden lelki jelenség foglalata, mely egységes és egyedi minden emberben. E. Neumann pedig úgy írja le a gyermeki fejlődést, mint az egyéni és az archetipikus feszültségében lezajló folyamatot. A kollektív tudattalan, mint az emberi tapasztalatok összességének tárháza, befolyásolja minden ember életútját és fejlődését. A gyermek fejlődése során végigjárja az emberi tudatfejlődés állomásait.

A fejlődési állomások vagy fokok az Én-lépcsők, amelyekhez az életkort és korszakot Gisela Broche illesztette. Szerinte a gyermek pszichéje a következő lépcsőkön „lépdel végig”:

1. A fallikus-ktonikus énlépcső

a) Vegetatív.....kb. 3/4 év

b) Állati.....kb. a 3. év végéig

⁷ Ch. S. CARVER – M. SCHEIER: *Személyiségpszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002. 350.

⁸ Uo. 350.

⁹ Uo. 449.

¹⁰ Uo. 448.

¹¹ Uo. 489.

¹² SALAMON Jenő: *A megismerő tevékenység fejlődéslélektana*. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003. 9. kiadás, 55.

2. A mágikus-fallikus énlépcső.....kb. az. 5. életévig,
3. A mágikus-harcias énlépcsők.....egymást követően
4. A szoláris-harcias énlépcső..... a 6. életévig
5. A szoláris-racionális énlépcső.....a 4. lépcsőhöz kapcsolódva;határozottan csak a kamaszkorban fejlődik ki. Ez a lépcsősor a gyermeknek a lelki matriarchátusból a lelki patriarchátusba való útját írja le.¹³

Bennünket főleg a középső szakaszok érdekelnek, hisz ez elsősorban a történetekkel való találkozás kora. A 2. és 3. szakaszban, az anyához még nagyon közel, a gyermek a világot mágikus szemmel nézi, hiszen neki a világ, abban a családjá, élettere mágikus hely, ahol mágikus dolgok történnek, és ő is mágikus cselekedetekkel befolyásolhatja leginkább ezt a világot. Ebben a fokozatban a kisgyermek Énje nem helyezi magát szembe a külvilág tárgyával, még él benne az egységvalóság élménye. Szüksége van rítusokra, amelyek által kommunikál a külvilággal, s amelyek szabályozzák és elRENDEzik a világot körülötte. Ez az az időszak, amikor a gyermekben megerősödik az empátia képessége, amit a nyelv és egyéb szimbólumrendszerek egyre kifinomultabb használata hoz magával. „A nyelv lehetővé teszi, hogy a gyerekek olyan emberek iránt is érezzenek empátiát, akik verbálisan, látható érzelmek nélkül fejezik ki érzéseiket, vagy akik éppen nincsenek jelen. A mesékből, képekből vagy a televízióból közvetett módon szerzett információk alapján olyan emberekkel is képesek együtt érezni, akikkel sohasem találkoztak.”¹⁴

A 4. és 5. Én-lépcső az apához közelíti a gyermeket, ahol már a harcok, küzdelmek fogják a mesék zömét meghatározni. A világ immár nem csak CSODÁlatos, hanem veszélyes hely is, ahol küzdeni kell, és elhatárolódni. Az énhatárok ezzel erősödnek és az ÉN fejlődését nagyban segítik. A lépcsőkön való haladás azonban nem zökkenőmentes, sem a gyerek, sem a család vagy külvilág szempontjából, gondoljunk csak a függés-önállóság kettősségére, amely a fejlődés során rengeteg feszültség forrása.

Érdekes szempont ebben a gondolkodásban, hogy a gyermek tudatának - Énjének transzcendens funkcióját veleszületettnek veszi, csak a megnyilvánulási formákra kell igazából rávezetni a körülötte élőknek. A transzcendens funkció az, amely a szimbólumokat „értő kézzel használja”, hogy feszültséget oldjon, és a világban a saját helyet segítsen megtalálni. Fontos tapasztalat, hogy küszöbhelyzetekben, ahol lépni kell egyik fokról a másikra, a kollektív tudattalan befolyása felerősödik, és a szimbólumtevékenység fokozódik mindaddig, míg a krízis meg nem oldódik, és gyermek a tudatosság egy magasabb szintjére nem lépett.

Gabrielle Ramin és Hilarion Petzold a *Gyermekek integratív terápiája*¹⁵ c. munkájában arra mutat rá, hogy ha a gyermek a szimbólumnyelvet, a fantáziát és a mágikus gon-

---

¹³ Uo. 55.

¹⁴ M. COLE – Sh. R. COLE: *Fejlesztélektan*. Budapest, Osiris Kiadó, 2003. 2. kiad. 415.

¹⁵ H. PETZOLD – G. RAMIN: *Gyermekepszichoterápia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002. 291-292.

dolkodást teljesen elnyomja a racionalitás és a formális logika javára, akkor a személyiség-fejlődés lelassul, vagy éppen le is áll, és nem tud integrált, felnőtt ÉN kialakulni. Az enfejlődés megreked.

Ilyenkor történhet meg, hogy valaki szomjan hal – a forrás vize mellett. Amikor azonban sikeres és EGÉSZséges a fejlődés, akkor Winnicott megfogalmazásával élve „*kialakul az érzéseink és a gondolataink összességéért érzett felelősségvállalás képessége. Az 'egészséges' szó szorosan kapcsolódik az integráció mértékéhez, hiszen ez teszi lehetővé, hogy a felelősségvállalás megtörténjen.*”¹⁶ Egészséges, felelősséget vállaló felnőttek pedig egészséges vagy egészségüket újra megtaláló gyermekekből nőhetnek fel. Közelmúltban végzett kutatások alapján kijelenthetjük, hogy a történetmondás, amely lényege szerint olyan, mint egy rítus¹⁷ – többek között – arra is jó, hogy gyermekeknek segítsen egészségüket megtartani vagy újra megtalálni.

A kulturális nézőpont azonban a fejlődés forrásaihoz két továbbit tesz hozzá, a gyerek közösségébe tartozó más emberek *aktív* hozzájárulását, illetve a tágabb értelemben vett társadalmi csoport történelme folyamán felhalmozott kulturális „életterv”-et, mely minden társadalomnak sajátja, ezért univerzális.¹⁸ A bibliai történet ebben a megértési környezetben különleges erővel bír, mert a gyermek számára Isten akarata által „keretezett” élettervet nyújt. Ez nyilván több, erősebb és hosszabb távra szólhat, mint a társadalom által keretezett életterv, hiszen míg az utóbbi a társadalmi változásokkal változik, az Isten akarata által keretezett nem, tehát nagyobb biztonságot nyújthat.

3. Harmadik lépésként, az előzőekből kiindulva, megvizsgáljuk, mit okozhatnak a bibliai történetek, miközben mi meséljük, a gyermekek pedig hallgatják őket, figyelembe véve Molly Salans, amerikai pszichoterapeuta véleményét, aki „homeopatikus gyógymodnak” nevezi a történetmondást.¹⁹

Először is képalkotásra ösztönzi a gyermekeket, ami stimulálja és fejleszti az agyat és az elmét, valamint a képalkotás meg is nyugtatja őket, mert lezajlik az elaborációnak nevezett folyamat is, melyben a feszültségeiket, szorongásaikat, vágyaikat, dühüket feloldozhatják.²⁰ Kreativitásuk megerősödik, magabiztossá válnak (el tudom képzelni –

¹⁶ D. W. WINNICOTT: *A kapcsolatban bontakozó lélek*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 2004. 175.

¹⁷ RAFFAI J.: *A magyar mesemondás hagyománya*. Budapest, Hagymányok Háza, 2004. 19.

¹⁸ M. COLE – Sh. R. COLE: *i. m.* 83. A történeteket tehát bátran tekinthetjük „életterveknek”, amelyekkel ellátjuk (vagy nem) az életbe induló gyermeket. Elmondásukkal megóvjuk vagy megszabadítjuk a gyermeket a céltalan, tervek nélküli sodródástól. „*A kulturális nézőpont szerint a kontextus teszi összefüggővé a fejlődés egyébként különálló forrásait a többiekkel folytatott mindennapi interakciókban. A kontextusok mentálisan forgatókönyvek formájában reprezentálódnak. A forgatókönyv olyan fogalmi struktúra, amelyik a cselekvést vezérli, eszköz az emberek közötti együttműködésben, és keretet nyújt a többi kontextusban is használható elvont fogalmak kialakításához. A kultúra határozza meg a gyerekek által megismerhető kontextusok és forgatókönyvek körét és gyakoriságát, a különféle tevékenységek kapcsolatát és a gyerekek által betölthető szerepeket – ezáltal közvetíti a társadalom hatását a mentális fejlődésre.*”

¹⁹ M. SALANS: *Storytelling with Children in Crisis*. London and Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers, 2004. 181.

²⁰ VEKERDY T.: *Gyerekek, óvodák, iskolák*. Kaposvár, Saxum, 2001. 4.kiad. 74.

meg tudom oldani), a felismerések, ráismerések, új agyi kapcsolatok pedig endorfint termelnek, örömet okoznak. Nem fárasztó, hanem felüdítő, szórakoztató elfoglaltság a gyermekeknek történetet hallgatni, ezért is ragaszkodnak hozzá olyan kitartóan, hogy történetet hallgassanak, ha csak tehetik.

A kreativitás, az örömszerzés mellett a történetek „rendet” is visznek a gyermek számára kaotikusnak és ijesztően összefüggéstelennek mutakozó világba, hiszen a történetek hőseinek a győzelme „a Rend győzelme is egyben, útjának elmesélésével a világ – rend alapjait teremtik újra és újra.”²¹ Összeszedettséget kölcsönöznek mind elmondójuknak, mind hallgatójuknak, hiszen a történetmondás egy sajátos gondolkodásmódot feltételez, amelyben a történetek elmondása megismerő magatartást és jelentéskonstruáló hatalmat ajándékozik a résztvevőknek. Van olyan felfogás is, hogy a „kimondásnak, az elmondásnak oly annyira teremtő ereje van, hogy az akár kizárólagosságig fokozódó: a világ csak a történetekben vagy történetek által létezik.”²²

Ha a gyermek az értékek felismerésében van elakadva, akkor a történetek hallgatásakor a gyermek abból tanul, hogy a történetben az értékeket működésük közben „látja”, hallja.²³ Bruno Bettelheim lélekből fakadó szavai témánkkal kapcsolatban:

*Hasonlíthatjuk a mesehallgatást, a mese képeinek befogadását a magvetéshez: ezeknek csak egy része ver gyökeret a gyermek agyában. Egy részük közvetlenül, tudatos szinten kezd hatni, mások a tudattalanban indítanak be bizonyos folyamatokat. Mások hosszú ideig passzívan várakoznak, mígnem a gyermek eléri azt a fejlettségi szintet, amikor ezek a képzetek is gyökeret verhetnek az elméjében, és ismét mások egyáltalán nem vernek gyökeret. De a jó talajba hullott magvakból gyönyörű virágok és sudár fák sarjadnak – azaz elfogadhatnak fontos érzelmeket, elősegítenek felismeréseket, táplálják a reményt, és csökkentik a szorongást –, s ezáltal mind pillanatnyilag, mind hosszabb távon gazdagítják a gyermek életét.*²⁴

A történetek, mesék gyermekekre gyakorolt viselkedés- és jellemformáló hatását nem csak a laikus tapasztalat állapítja meg, hanem a tudomány is. A kutatók szerint a viselkedést és a jellemet a nyelv és a gondolkodás befolyásolja nagymértékben, mégpedig a gondolkodást strukturáló, asszociációkat létrehozó gondolati elemek tartalma és ismétlésük gyakorisága. Az asszociáció létrejöttéről és maradátságáról Eliot R. Smith és Diane M. Mackie *Szociálpszichológia* c. munkájukban így fogalmazznak:

„Asszociációk jöhetnek létre két kognitív reprezentáció jelentésének hasonlóságából – ahogy a lopás, valamint a becsstelenség fogalma közötti hasonlóság esetében

---

²¹ LOVÁSZ A.: *A mesélő ember*. In *Közelítések a meséhez*. Szerk. BÁLINT Péter, Debrecen, Didakt, 2004. 35. és SALANS: i. m. 181.

²² LOVÁSZ: i. m. 47. és BICZÓ G.: *Népmese és a modernizáció kapcsolata*. In *Közelítések a meséhez*. Szerk. BÁLINT Péter, Debrecen, Didakt, 2004. 129.

²³ R. FISCHER: *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és erényekről*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2003. 15.

²⁴ BETTELHEIM: i. m. 159.

történt. Azonban egymással nem rokon gondolatok is asszociálódhatnak, ha sokszor együtt gondolunk rájuk. ... Ha egyszer létrehozunk egy asszociációt, az összekapcsolja a két kognitív reprezentációt... Ha az összekapcsolt reprezentációk bármelyike eszünkbe jut, eszünkbe jut általában a másik is.”²⁵

Ha pozitív asszociációkat szeretnénk rögzíttetni, pozitív gondolat elemeket kell gyakran emlegetnünk a gyermekeknek, hogy ha eljön az ideje, és szükség lesz rá, hamar elő tudják hívni a memóriájukból. Az asszociációk megértett motívumokká szerveződnek, amelyek mentén a gyermek viselkedése megszilárdul, és a kívülről hallott erkölcsi „értékek” belsővé lesznek.²⁶ Az elmondott történet, a mese értékközvetítőként mutatkozik meg, amikor bemutatja az adott nép kultúrájának elképzeléseit arról, hogy „*mi jó, és mi rossz, mi helyes, és mi helytelen, mi kívánatos, és mi elutasítandó. Ezek segítenek kiértékelni a történéseket, a tárgyakat és az embereket, ezek határozzák meg, hogyan lássuk a világot.*” A mese tehát, mint a megértő létmód egy kivételes „formája” felfogható a valóságot felölelő kultúradiskurzus epilógusaként.²⁷

A gyermek „RENDBen vagyok” érzését szervesen alkotja azon képességébe vetett bizalom, hogy az események kimenetelét befolyásolni tudja. Ezt nevezte el Bandura 1986-ban *énhatékonyának*, s ez szoros kapcsolatban áll majd a kudarckezelési technikákkal, azaz, hogy a gyermek hogyan tud majd veszíteni.²⁸

Meg kell jegyeznünk még, hogy megrendítő erejük van a történeteknek, ami az érték őrzés és életre hívást illeti. Ha egy gyermek ősei nyelvjárásban beszéltek, és a történet annak a nyelvjárási területnek az egyik története, akkor a generációkkal később, abban a nyelvjárásban elmondott történet előhívja a gyermek képességét, hogy abban a nyelvjárásban beszéljen, mondjon történeteket.²⁹

4. Összegzés: a történetmondás a felnőtt oldaláról: kapcsolatteremtés és preventív gondozás a gyermekkor egésze alatt; a gyermek lelki immunrendszerének megerősítésére, a lehetséges elakadások megelőzésére használhatja, így preventív lelkgondozást végezhet, hogy ne is legyen szükség a terápiásra. Ha a felnőtt ismeri a gyermek fejlettségi szintjét, akkor könnyebben választ, és mond el a gyermekhez illő történetet. A Szentírásból fokozott figyelemmel kell válogatni, mert azok bizony nem gyermekeknek írt történetek, de nagyon sok történet segítőtje, lelki és szellemi szomját oltója lehet a kisebbeknek. Lovász Andrea a mesék birodalmát ismerve fogalmazza meg, hogy a mi feladatunk az, hogy a történetek és a mesék átélésével, mint egyfajta lelki, szellemi tréninggel segítsük a

---

²⁵ E. R. SMITH – D. M. MACKIE: *Szociálpszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002. 143.

²⁶ BALOGH T.: *Lélek és játék*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2001. 21.: „*A hatékony motívumok csak a megértett motívumokból fejlődhetnek;*”

²⁷ N. KOLLÁR K., SZABÓ É.: *Pszichológia pedagógusoknak*. Budapest, Osiris Kiadó, 2004. 43. és BICZÓ: *i. m.* 32.

²⁸ M. COLE – Sh. R. COLE: *i. m.* 243.

²⁹ RAFFAI: *i. m.* 77.

gyermeket, hogy létében nem veszélyeztetve, ezért kockázat nélkül, de gyakorolja a gonosz hatalmak fölötti fortélyok hatékonyságát, és saját pszichikus erőivel merjen szembe szállni a mesebeli gonosszal, mintegy előjátszva a realitás világában reá váró konfrontációkat.³⁰ Befejezésül meg kell jegyeznünk, hogy előfordulhat, hogy a gyermek figyelmetlen lesz, pedig mi a történeteket a tőlünk telhető legnagyobb beleéléssel és hitelességgel meséljük. Ne keseredjünk el, a figyelmetlenség nem elbeszélő technikánknak, hanem saját gondolatainak és érzelmi konfliktusainak szól: befelé figyel.³¹ S a történeteink remélhetőleg éppen arra lesznek alkalmasak, hogy megoldja őket. Ha ez a legkisebb mértékben is megtörténik, elértük a célt, amit magunk elé tűztünk az út elején: nem kell eszköztelenül, szégyenkezve kerülnünk annak a gyermeknek a tekintetét, aki saját kis élete talán nem is tudatosuló válságaiban tőlünk kér segítséget. Tovább mesélhetünk neki. Folytatása következzék, egy újabb korty, csupor, serleg, kupa tiszta vízzel az örök élet forrásának a vizéből.

Felhasznált irodalom

1. BALOGH Tibor: *Lélek és játék*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2001.
2. BALINT Péter: *A meseszöveg változatai*. Debrecen, Didakt, 2003.
3. BALINT Péter: *Közelítések a meséhez*. Debrecen, Didakt, 2004.
4. BARDOS György: *Pszichovegetatív kölcsönhatások*. Budapest, Scolar Kiadó, 2003.
5. BETTELHEIM, Bruno: *A mese büvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Szombathely, Corvina, 2004.
6. BIMBÓ Zoltánné: *Tükröződő Holdmesék*. Eger, Ignác Könyvkiadó, 2003.
7. CARVER, Charles S. – SCHEIER, Michael F.: *Személyiségpszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002.
8. COLE, Michael – COLE, Sheila R.: *Fejlődéslelektan*. Budapest, Osiris Kiadó, 2003, 2. kiadás.
9. CLINEBELL, H. : *Basic Types of Pastoral Care and Counseling*. Nashville, Abingdon. 1984.
10. FISHER, Robert: *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni erkölcsről és érényekről*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2003.
11. FISHER, Robert: *Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni Történetekkel*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2002.
12. FOWLER, J.: *Stages of Faith*. San Francisco, Harper, 1995.
13. KENDE B. Hanna: *Gyermekpszichodráma*. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.
14. MÉREI Ferenc – V.BINÉT Ágnes: *Gyermeklelektan*, Budapest, Gondolat, 1978.
15. M. KOMÁROMI Gyöngyi – VAJDA Péter: *Civilizáció és kultúra*. Keszthely, Életfa Alapítvány, 2000.

---

³⁰ LOVÁSZ Andrea: *A tizenharmadik tündér*. In *Közelítések a meséhez*. Szerkesztette BALINT Péter, Debrecen, Didakt, 2004. 39.

³¹ MURÁNYI-KOVÁCS Endréné, KABAINÉ HUSZKA Antónia: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1998. 112.

16. MURÁNYI-KOVÁCS Endréné, KABAINÉ HUSZKA Antónia: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1998.
17. N. KOLLÁR Katalin, SZABÓ Éva: *Pszichológia pedagógusoknak*. Budapest, Osiris Kiadó, 2004.
18. PETZOLD, Hilarion – RAMIN, Gabrielle: *Gyermekpszichoterápia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002.
19. RAFFAI Judit: *A magyar mesemondás hagyománya*. Budapest, Hagyományok Háza, 2004.
20. RANSCHBURG Jenő, Dr.: *Az én... és a másik*. Budapest, Okker, 2003.
21. RANSCHBURG Jenő, Dr.: *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002, 4. kiadás.
22. RANSCHBURG Jenő – POPPER Péter: *Személyiségünk titkai*. Budapest, RTV – Minerva, 1978.
23. RANSCHBURG Jenő: *Szeretet, erkölcs, autonómia*. Budapest, Gondolat, 1984.
24. RÜEDI, Jürg: *Bevezetés az individuálpszichológiai pedagógiába*. Budapest, Animula, 1998.
25. SALAMON Jenő: *A megismerő tevékenység fejlődéslélektana*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003.
26. SALANS, Molly: *Storytelling with Children in Crisis*. London and Philadelphia, Jessica Kingsley Publishers, 2004.
27. SMITH, Eliot R. – M. MACKIE, Diane: *Szociálpszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó, 2002.
28. VAJDA Zsuzsanna: *Lélektankönyv*. Budapest, Műszaki Könyvkiadó, 2001.
29. VEKERDY Tamás: *Gyerekek, óvodák, iskolák*. Kaposvár, Saxum, 2001, 4. kiadás.
30. WINNICOTT, D. W.: *Játszás és valóság*. Budapest, Animula, 1999.
31. WINNICOTT, D. W.: *A kapcsolatban bontakozó lélek*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 2004.
32. http://www.biblia.hu/biblia_k/k_1 megnyitva 2016-09-12-én.